

Luděk Navara
redaktor MF DNES

Autor se zabývá českou historií
a komunistickými zločiny

Život jako výzva. Nekončící příběh emigranta

Je to úžasný příběh úspěšného Čechoameričana Miloslava Rechcíglu; spoluzakládal společnost, která sdružovala české emigranty, ale doma se stále potýká s dědictvím totality: nesmyslný rozsudek nad jeho matkou z roku 1960 stále platí.

Setkání v Bílém domě

Miloslav Rechcígl dne 11. srpna 1983 předal americkému prezidentu vyznamenání St. John Neumann Award u příležitosti otevření nové české kaple zasvěcené prvnímu americkému světcí Janu Nepomuku Neumannovi, českému rodákovi z Prachatic. Rechcígl měl na starosti kulturní program. Uprostřed reverend Francis Novák.

Foto: Archiv Miloslava Rechcíglu

To Miloslav Rechcígl
With best wishes, Ronald Reagan

Nejlíp jsem se cítil právě tehdy, když jsem musel něco překonat, říká Miloslav Rechcígl. Foto: Dan Materna, MAFRA

Vlastně ten příběh začal Rechcíglovým útekem za železnou oponu v létě 1949 a skončil...

... neskončil.

Miloslav Rechcígl utekl před komunistickým režimem do svobodného světa, ale rozsudky totalitní justice pronásledují jeho rodiče stále.

Přestože již dávno nejsou živí.

Otec Miloslav Rechcígl starší, někdejší prvorepublikový poslanec, který se později usadil v USA, byl rehabilitován teprve letos a o Rechcíglu maminku se bude jednat u soudu až koncem letošního září.

Čtvrt století po pádu komunismu.

Až pak ten příběh o útěku, pronásledování a nespravedlnosti může skončit.

Mezitím prožil Miloslav Rechcígl život, který stál za to. A zasloužil se o pověst Čechů ve světě.

„Mám o Čechích to nejlepší mínění. Jsem hrdý na svůj český původ, Češi jsou v určitých aspektech podobní Američanům; jsou velcí individualisté. Češi jsou realisti a Američané pragmatičtí. Američané i Češi mají rádi svobodu. Vzpomínám si na článek, který za první republiky vyšel o Čechách: Yankeeové Evropy... I když v poslední době člověk slyší, že se Češi změnili. Ale o negativních stránkách mluvit nebudu,“ říká.

Rechcígl se dostal do Ameriky poté, co se mu povedl dramatický útek přes železnou oponu.

Vlastně utíkal nadvakrát.

Na Západ!

Po komunistickém převratu v únoru 1948 utekl na Západ jeho otec a on se hned vydal za ním. Jenže ho chytili a skončil ve vězení v Klatovech.

Hranice sice ještě byla prostupná, ale už se měnila v budoucí obávanou stěnu smrti. Její střežení se bude postupně jen zlepšovat.

Musí tedy utéct znovu co nejdříve.

Jenže od jeho nepovedeného útěku už o něm vědí. Špiclové jsou všude. O rok později se tedy přihlásí na brigádu a tam ohlásí, že jede za nemocnou maminkou.

Ve skutečnosti se vydá k západní hranici, u Mariánských Lázní jej převaděč dostane na druhou stranu.

Je ve svobodné zemi.

A vzápětí se v německém Ludwigsburgu potká se svým otcem.

Doma bez perspektiv

Československo se mezitím změnilo v zemi bez budoucnosti. A změn-

ny dopadají na všechny: rodinný majetek Rechcíglových – hospodářství a mlýn v Chocnějovicích na Mladoboleslavsku – už není rodinným majetkem. Ve mlýně zůstala sice maminka, ale žila už v cizím.

V tom bude ten problém: krmí prase a kozu ze zásob, které byly ve mlýně.

Prokurátor žádá tvrdý trest za krádež. Přesně se tomu říkalo rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví.

Marie Rechcígllová je tou, které se říká „třídni nepřítel“.

S nimi se musí zacházet obzvlášť tvrdě.

Ale ona je sama, bez manžela, bez syna. Hrozí jí vězení. Snaží se obměkčit prokurátora, poslala mu dvě zabité kuřata.

Takže jí k trestu za krádež přidají ještě úplatkářství...

Mezitím v Americe

Ne úplně snadné začátky však zažívají i její manžel a syn. Rechcígl starší spolupracuje s Rádiem Svobodná Evropa, specializuje se na zemědělství.

Jeho syn začíná studovat.

Ani jeden z nich nevěří, že budou v cizině dlouho. „Já si vybral obor, o kterém jsem si myslel, že bude potřebný v Československu, až se tam vrátím. Začal jsem studovat výživu. To bylo ještě v době, kdy Američané byli hubení a Češi tlustí. Dnes je to samozřejmě obráceně,“ vysvětluje.

Jenže roky běžely a komunismus odolával.

V druhé polovině padesátých let Rechcígl mladší pochopil, že komunismus nepadne.

A že svou maminku už asi nikdy neuvidí.

„Když existuje výzva, snažíte se víc,“ říká.

Přitom začínal studovat, naštěstí dostal roční stipendium od Rádia Svobodná Evropa. „Ty první roky byly opravdu těžké. Na vysoké škole jsem měl nejdřív trojky a pak jedničky.“

Když existuje výzva, snažíte se víc.

Rodi se „Společnost“

„V roce 1958 jsem si už byl vědom, že se situace nezmění. A k podobnému názoru došli i jiní,“ popisuje.

Jenže situace v exilu byla neutěšená. Působila tam celá řada různých skupin, které spolu někdy soupeřily.

„Tak si v roce 1958 skupina intelektuálů řekla, že se potřebujeme zaměřit pozitivně. Vznikla Společnost pro vědu a umění (SVU). Ta společnost nabídla první platformu, kde se diskutovalo o všem. Náznaky byly různé, ale už jsme spolu mluvili. Naše společnost totiž byla nepolitická,“ vysvětluje Rechcígl.

V té době už měl tři roky americké občanství a právě ukončil studium na univerzitě. Bude jej čekat úspěšná vědecká dráha odborníka na biochemii a výživu.

A také se bude od té doby věnovat Společnosti. Bude připravovat

kongresy, knihy, sborníky. A jak jinak, začíná se zajímat o českou a slovenskou emigraci. „Jestli vznik SVU byl můj nápad, to bych přeháněl. Nejvíce se o ni zasloužil Jaroslav Němec, bývalý prokurátor. Já byl tehdy mladý,“ vzpomíná.

Dostal se do úžasně společnosti: poznal prakticky všechny Čechy a Slováky, kteří ve svobodném světě něco znamenali. Geniálním novinářem Ferdinandem Peroutkou začínaje a legendární krasobruslařkou Ájou Vrzáňovou konče.

„Měli jsme ve svých řadách skvělé osobnosti. Vědce. Neexistoval snad významný Čech, který by nebyl členem,“ říká.

Život jako výzva

Tehdy se už dávno naučil překonávat překážky a brát je jako součást svého života. „Nejlíp jsem se cítil právě tehdy, když jsem musel něco překonat. Od začátku jsem považoval svůj život za výzvu. A nejvíce si cením právě toho, že bez ohledu na nepříznivé podmínky se mi podařilo všechny překážky překlenout,“ říká Rechcígl.

Vlastně od počátku svého pobytu v Americe stál na vlastních nohách. Den po příjezdu do New Yorku už měl práci – vyráběl korálky v továrně na bižuterii.

V roce 1958 jsem si už byl vědom, že se situace nezmění. A došli k tomu i jiní.

„Když existuje výzva, snažíte se víc,“ říká.

Přitom začínal studovat, naštěstí dostal roční stipendium od Rádia Svobodná Evropa. „Ty první roky byly opravdu těžké. Na vysoké škole jsem měl nejdřív trojky a pak jedničky.“

Když existuje výzva, snažíte se víc.

Tragédie doma

V roce 1960 je Marie Rechcígllová skutečně odsouzena za rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a za úplatkářství. Co na tom, že škodu, kterou údajně způsobila, vlastně nikdo ani nespočítal. Jen ji odhadli podle toho, kolik průměrně sežere prase a kolik koza.

Dostala sedm let vězení.

„Já jsem se snažil v roce 1968, v době uvolnění za pražského jara, aby přijela, ale to se neuskutečnilo. Takže jsme se nepotkali. Nezasloužila si, jak se s ní zacházelo,“ říká Rechcígl.

Pádu komunismu se nedožila ani ona, ani její manžel.

Ale jejich syn ano.

Už v to ani nevěřil.

Po pádu železné opony je jasné,

že zbídačelá země potřebuje pomoc. V rámci SVU vytvořil Rechcígl Komisi pro spolupráci s Československem. Organizoval semináře v Praze, Brně či Bratislavě.

A pak se začal systematicky zajímat o dědictví Čechů a Slováků v Americe.

Nejste náhodou Čech?

„O české Američany jsem se začal zajímat před třiceti lety. Už jsem se rozhodl, že vytvořím encyklopedii. Nic podobného napsáno nebylo. Jsou popsány různé komunity, ale já se soustřeďuji na jednotlivce. Bez ohledu na to, jestli žil v komunitě, nebo ne. Pro mne je směrodatné, že byl Čech.“

Rechcígl pátrá i po Čechích, kteří přišli do USA už dříve. Nejvíce ho baví, když vypátrá některé zapomenuté – ty, o kterých nikdo nevěděl, kteří si mezitím poangličtili jména. „Já těm lidem píši: nejste náhodou českého původu?“

Jejich reakce je zpravidla příznivá. Odpoví mu, že budou mít radost, když je zahrne do své encyklopedie. „Ti lidé jsou velmi hrdí! Netrpí žádnými komplexy,“ dodává Rechcígl.

Čekání na nápravu

Zatímco v USA se už na události pádu komunismu dávno pozapomnělo, v Česku je to stále aktuální téma.

Rechcígl momentálně usiluje o to, aby české soudy zrušily nesmyslné odsouzení jeho maminky.

Tím spíše, že „už“ letos v dubnu byl rehabilitován jeho otec.

Zemřel v roce 1973, takže rehabilitace přišla po jedenačtyřiceti letech.

Soudce, který o tom původně rozhodoval, byl komunist. Pak se prohlásil za podjatého a musel rozhodovat jeho kolega. I proto se proces prodloužil.

„Že to trvá tak dlouho, nemohu pochopit. Dělá to na mne dojem úplného Kocourkova,“ říká Rechcígl. Teď čeká na zářijový soud, který má konečně rehabilitovat maminku.

„Doufám, že to dopadne dobře. Já chci matku očistit. To je mé vroucí přání. Očistit matku.“

Jeden z důvodů, proč se případ Marie Rechcígllové tak vleče, spočívá v tom, že byla původně odsouzena za krádež a úplatky, tedy za činy, na které se rehabilitace nevztahují. Přitom z dokumentů je jasné, že proces byl politicky motivovaný, v rozsudku se píše o buržoazní rodině Rechcíglových a ostrážnosti před třídni nepřitelem.

„Na mne to dělá dojem, že ty zákony, podle kterých byla odsouzena, platí dodnes. Já se o tom zmiňoval několika právníkům v USA a ti tomu nemohli uvěřit,“ říká Miloslav Rechcígl.